

Totaliteit en Oneindigheid

Emmanuel Levinas

**Totaliteit
en
Oneindigheid**

Essay over de exterioriteit

Vertaling: Theo de Boer en Chris Bremmers

Annotaties: Theo de Boer

Nawoord: Chris Bremmers

Boom

Oorspronkelijk verschenen onder de titel
Totalité et Infini. Essai sur l'extériorité, Den Haag:
Martinus Nijhoff Publishers, 1961.

Totaliteit en Oneindigheid is een grondig herziene editie van
de vertaling die in 1987 als *De Totaliteit en het Oneindige* bij
Uitgeverij Ambo te Baarn verscheen.

© 1981 Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, as
a part of Springer Science+Business Media. All Rights Reserved.

© Nederlandse editie Boom uitgevers Amsterdam 2012
Tweede druk, Grote Klassieken, nieuwe uitvoering, 2018
Derde druk, Regenboogreeks, 2021

© Annotaties Theo de Boer, Amsterdam 2012

© Nawoord Chris Bremmers, Nijmegen 2012

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde
uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan
op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo Besluit van
27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk ver-
schuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht
te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of
contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een recht-
streekse regeling in de zin van artikel 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.
Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bij-
voorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs
(op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden
tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties,
Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever
without the written permission of the publisher.*

Ontwerp en verzorging omslag: Mijke Wondergem
Ontwerp binnenwerk: Leo de Bruin †
Uitvoering binnenwerk: Peter Tychon

ISBN 978 90 2444 285 0

NUR 730

www.boomfilosofie.nl

www.boomuitgeversamsterdam.nl

Inhoud

Woord vooraf 11

DEEL I

HET ZELFDE EN HET ANDERE 23

- A. Metafysica en transcendentie 25
 - 1. *Verlangen naar het onzichtbare* 25
 - 2. *Verbreking van de totaliteit* 27
 - 3. *De transcendentie is geen negativiteit* 34
 - 4. *De metafysica gaat aan de ontologie vooraf* 36
 - 5. *De transcendentie als idee van het Oneindige* 42
- B. Scheiding en Gesprek 49
 - 1. *Het atheïsme of de wil* 49
 - 2. *De waarheid* 57
 - 3. *Het gesprek* 62
 - 4. *Retoriek en onrechtvaardigheid* 69
 - 5. *Gesprek en Ethiek* 71
 - 6. *Het metafysische en het menselijke* 77
 - 7. *Van aangezicht tot aangezicht: een onherleidbare relatie* 80
- C. Waarheid en rechtvaardigheid 82
 - 1. *De vrijheid onder kritiek gesteld* 82
 - 2. *De investituur van de vrijheid of de kritiek* 85
 - 3. *De waarheid veronderstelt de rechtvaardigheid* 91
 - a. *De anarchie van het schouwspel: de kwade genius* 92
 - b. *De uitdrukking is het beginsel* 94
 - c. *Het cogito en de Ander* 94
 - d. *Objectiviteit en taal* 95
 - e. *Taal en aandacht* 101
 - f. *Taal en rechtvaardigheid* 103
- D. De scheiding en het absolute 105

DEEL II

INTERIORITEIT EN ECONOMIE 109

- A. De scheiding als leven 111
1. *Intentionaliteit en sociale relatie* 111
 2. *Leven van ... (genieting). De notie vervulling* 112
 3. *Genieting en onafhankelijkheid* 117
 4. *De behoefte en de lichamelijkeheid* 118
 5. *Affectiviteit als zelfheid van het Ik* 121
 6. *Het ik van de genieting is noch biologisch, noch sociologisch* 123
- B. Genieting en voorstelling 126
1. *Voorstelling en constitutie* 127
 2. *Genieting en voedsel* 132
 3. *Het element en de dingen; de gebruiksvoorwerpen* 136
 4. *De sensibiliteit* 141
 5. *Het mythische formaat van het element* 147
- C. Ik en Afhankelijkheid 150
1. *De vreugde en de dag van morgen* 150
 2. *De liefde voor het leven* 152
 3. *Genieting en scheiding* 155
- D. De woning 160
1. *Het wonen* 160
 2. *Het wonen en het vrouwelijke* 162
 3. *Het Huis en het bezit* 164
 4. *Bezit en arbeid* 166
 5. *De arbeid, het lichaam, het bewustzijn* 172
 6. *De vrijheid van de voorstelling en de schenking* 179
- E. De wereld van de fenomenen en de uitdrukking 187
1. *De scheiding is een economie* 187
 2. *Werk en uitdrukking* 189
 3. *Fenomeen en zijnde* 193

DEEL III

HET GELAAT EN DE EXTERIORITEIT 197

- A. Gelaat en zintuiglijkheid 199
- B. Gelaat en ethiek 207
 - 1. *Gelaat en oneindigheid* 207
 - 2. *Gelaat en ethiek* 211
 - 3. *Gelaat en rede* 216
 - 4. *Het gesprek sticht de betekenis* 219
 - 5. *Taal en objectiviteit* 225
 - 6. *De Ander en de anderen* 229
 - 7. *De asymmetrie van het interpersoonlijke* 232
 - 8. *Wil en rede* 234
- C. De ethische relatie en de tijd 238
 - 1. *Het pluralisme en de subjectiviteit* 238
 - 2. *De handel, de historische relatie en het gelaat* 245
 - 3. *De wil en de dood* 252
 - 4. *De wil en de tijd: het geduld* 258
 - 5. *De waarheid van het willen* 261

DEEL IV

VOORBIJ HET GELAAT 273

- A. De ambiguïteit van de Liefde 279
- B. Fenomenologie van de Eros 281
- C. De vruchtbaarheid 293
- D. De subjectiviteit in de Eros 297
- E. De transcendentie en de vruchtbaarheid 301
- F. Zoonschap en broederschap 306
- G. Het oneindige van de tijd 309

DEEL V

CONCLUSIES 315

1. *Van het gelijke naar het Zelfde* 317
2. *Het zijn is exterioriteit* 318
3. *Het eindige en het oneindige* 320
4. *De schepping* 321
5. *Exterioriteit en taal* 323
6. *Uitdrukking en beeld* 326
7. *Tegen de filosofie van het Neutrum* 327
8. *De subjectiviteit* 329
9. *De handhaving van de subjectiviteit – Realiteit van het innerlijk leven en realiteit van de Staat – De zin van de subjectiviteit* 330
10. *Aan gene zijde van het Zijn* 331
11. *De beklede vrijheid* 332
12. *Het zijn als goedheid – Het Ik – Het pluralisme – De Vrede* 325

* * *

ANNOTATIES 339

Theo de Boer

NAWOORD 385

Chris Bremmers

Titelafkortingen van werken van Levinas 393

Register van namen 395

Register van zaken 397

Over de vertalers 403

Voor Marcelle en Jean Wahl